

ЕВРОПСКА АНКЕТА ЗА ВЕШТИНИ И РАБОТА

Статистички профил

Северна Македонија

Оградување од одговорност

Овој извештај беше подготвен за ETF од Kantar Public.

За содржината на овој документ е одговорна само ETF и тој не ги одразува задолжително ставовите на институциите на ЕУ.

Оваа верзија не е професионално уредена. Преведена верзија. Во случај да се сомневате во точноста на информациите во извештајот, ве молиме погледнете ја [оригиналната англиска верзија](#).

© Европска фондација за обуки, 2023

Умножувањето е дозволено доколку се наведе изворот.

СОДРЖИНА

НАКРАТКО: 2-РА ЕВРОПСКА АНКЕТА ЗА ВЕШТИНИ И РАБОТА (ESJS2) ВО ЗЕМЈИТЕ ПАРТНЕРИ НА ЕТФ	4
1. ЗАДАЧИ И БАРАЊА ЗА ВЕШТИНИ НА РАБОТА	5
2. ДИГИТАЛИЗАЦИЈА И ДИГИТАЛНА ТРАНЗИЦИЈА	8
3. СПРАВУВАЊЕ СО НЕУСОГЛАСЕНОСТА НА ВЕШТИНИТЕ ВО ПРОМЕНЛИВИТЕ ПАЗАРИ НА ТРУД	11
4. ТЕХНОЛОШКА ПРОМЕНА И СИГУРНОСТ НА РАБОТА	14
5. ИНВЕСТИРАЊЕ ВО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА	16
КЛУЧНИ ТОЧКИ	17
СПИСОК СО ТЕРМИНИ	19
ДОДАТОК СО ПОДАТОЦИ	20

Накратко: 2-ра европска анкета за вештини и работа (ESJS2) во земјите партнери на ETF

Подемот на дигиталните технологии ја трансформира економијата и начинот на кој работат луѓето, предизвикувајќи зголемен интерес за иднината на работата. Додека последиците од дигитализацијата врз вработувањето се предмет на обемна дебата, малку е познато како дигитализацијата влијае врз она што го работат работниците и дали и како образованието и развојот на вештини може да им овозможат на поединците да имаат корист од технолошката промена, наместо промената да им се заканува.

Европската анкета за вештини и работа¹ (ESJS) собира информации за барањата за вештини за работа, неусогласеноста меѓу вештините и квалификациите, како и за учеството на полнолетните работници во понатамошна едукација и обука. Исто така, посебно внимание се посветува на доказите за изложеност на работниците на дигиталните технологии и нивното влијание врз потребите од вештини.

Тековната ESJS беше спроведена во Албанија, Босна и Херцеговина, Косово*², Северна Македонија, Србија и Израел од страна на Кантар Паблик во име на Европската фондација за обуки (ETF). Извршени се вкупно по 1.000 анкети во секоја држава. Целната популација за ова истражување беше дефинирана како сите возрасни (на возраст од 25 до 64 години) кои се вработени за плата и надоместок (на пр. платени вработени, со исклучок на оние кои се самовработени или семејни работници). Во петте економии на Западен Балкан, се користеше собирање податоци лице в лице, со дизајн на примерок во повеќе фази, додека во Израел се користеше собирање податоци онлајн со користење онлајн-панел што не се заснова на веројатност. Собирањето на податоците се одвиваше во периодот помеѓу 30 ноември 2022 г. и 30 јануари 2023 г.

Овој извештај ги опишува главните резултати од гореспоменатата анкета спроведена во Северна Македонија, во споредба со збирните резултати (просек од EY27) од 2та ESJS спроведена од Кантар Паблик во име на Европскиот центар за развој на стручна обука (Cedefop) во 2021 г. кога беше користен истиот прашалник за собирање на податоци во EY27, Исланд и Норвешка.³

Извештајот ги презентира основните податоци поврзани со неколку избрани области, како што се сетови на вештини што се потребни за извршување на работите од страна на возрасните работници, нивната изложеност на дигитализација и влијанието на дигитализацијата врз потребите за вештини и неусогласеноста, ставовите на работниците за технологијата наспроти замената на трудот/работата и комплементарноста што влијаат врз нивната благосостојба и подготвеност да ги прифатат технолошките иновации, како и стратегиите за понатамошна едукација и обука што вработените ги преземаат за да се адаптираат на новите технологии и промени на работното место. Податоците се анализираат според социодемографски варијабли и според занимања, како што се пол, возраст, највисоко ниво на образование, група занимања, како и економски сектор во кој работат испитаниците. Кога е соодветно, правиме споредба со просечните резултати од EY27 од ESJS во 27 земји членки на EY спроведена во име на Cedefop.

Дополнителните согледувања собрани преку анкетата се претставени во меѓудржавни извештаи, развиени како дел од проектот ESJS.

¹ ESJS е создадена и имплементирана од Европскиот центар за развој на стручната обука (Cedefop). За повеќе информации видете <https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/european-skills-and-jobs-survey-esjs>

² * Оваа ознака не е во спротивност со мислењето за статусот и е во согласност со Резолуцијата на Советот за безбедност на ОН UNSCR 1244/1999 и со мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

³ <https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/european-skills-and-jobs-survey-esjs>

1. Задачи и барања за вештини на работа

Ова поглавје го опишува профилот на вработените во однос на вештините што се потребни за вршење на работата. Вештини за работа што се опфатени овде се: читање или пишување, физичка работа, математички вештини и задачи за решавање проблеми.

Тенко мнозинство од македонските вработени треба да читаат текстови кои се долги барем една страница, додека помалку од половина пишуваат текстови со слична должина

Малку повеќе од половина (51 %) од вработените Македонци изјавиле дека во текот на изминатиот месец читале текстови на хартија или на компјутерски екрани, коишто се најмалку една страница⁴, што е многу помалку од просекот во ЕУ (73 %), и малку помалку од просекот во ЗБЗ⁵ (54 %).

Помладите испитаници почесто изјавуваат дека читаат текстови со таква должина, со околу шест од десет испитаници (56 % до 58 %) од оние на возраст од 25 до 44 години кои го тврдат тоа, во споредба со помалку од половина од оние на возраст од 45 до 54 (46 %) и помеѓу 55 и 64 години (41 %). Читање кратки текстови, исто така, почесто пријавиле испитаници со терцијарно образование (89 %) за разлика од 39 % од оние со средно образование и само 4 % од оние кои се со основно образование.⁶ Слично, едноставни задачи со читање се, исто така, почести кај испитаниците кои имаат квалификувани занимања (84 %) во споредба со само малку повеќе од половина (54 %) од оние со полуквалификувани занимања, 29 % кај физичките работници и малку повеќе од 1 од 10 (12 %) во основните занимања. Исто така, оние што работат во јавниот сектор, образованието или здравството, почесто (66 %) кажуваат дека читаат текстови со должина од најмалку една страница отколку тие што работат во услужните дејности (56 %) или земјоделството или индустријата (36 %).

Двајца од пет (41 %) од македонските вработени, значително помалку од просекот во ЕУ (58 %), и само малку помалку од просекот во ЗБЗ (42 %), тврдат дека пишуваат текстови со должина од најмалку една страница на хартија или на компјутерски екрани⁷. Повеќе жени од мажи (46 % наспроти 37 %) пријавиле дека работат такви задачи, како и помлади работници (45 % до 47 % кај оние на возраст од 25 до 44 години), во споредба со оние на возраст од 45 до 54 години (36 %) и од 55 до 64 години (32 %). Исто како и со задачите за читање, оние со високо ниво на образование се значително повеќе (77 %) вклучени во задачи за пишување, во споредба со само 28 % од тие со средно ниво на образование и 2 % од тие со ниско ниво на образование. Дополнително, освен кај тие со квалификувани занимања (71 %), малцинство од оние во другите групи занимања се вклучени во задачи со пишување; 42 % од полуквалификуваните работници, 19 % од физичките работници и 9 % од оние со основни занимања.⁸

Тројца од десет Македонци креваат или носат тешки предмети, додека помал дел работат во екстремни околности, близу половина ги користат рацете за прецизни задачи

Тројца од десет (30 %) вработени Македонци изјавиле дека во изминатиот месец кревале или носеле тешки предмети или товар или луѓе, без помош од машина⁹. Ова е само малку помалку од просеците во ЗБЗ (37 %) и ЕУ (34 %). Мажите значително повеќе го прават тоа од жените (38 % наспроти 20 %) како и постарите работници (34-36 % кај тие на возраст од 45-64 години наспроти 22 % кај тие на возраст од 25-34). Такви физички работи се, исто така, многу почести

⁴ C_READ1P /Q29.a: Како дел од вашата главна работа, дали ја извршувате следната активност во изминатиот месец? Читање какви било текстови, на хартија или на компјутерски екрани, коишто се најмалку една (1) страница или подолги.

⁵ Албанија, Босна и Херцеговина, Косово*, Северна Македонија и во понатамошниот текст се означени како кратенка ЗБЗ.

⁶ Нивоата на образование од три степени се зборови од класификации на 8 нивоа [ISCED 2.011](#) (Меѓународна стандардна класификација за образование) каде што „ниско“ ги опфаќа нивоата на ISCED од 0 до 2, „средно“ е за нивоата на ISCED од 3 до 4, и „високо“ за нивоата на ISCED од 5 до 8.

⁷ C_WRITE1P /Q29.d: Како дел од вашата главна работа, дали ја извршувате следната активност во изминатиот месец? Пишување какви било текстови на хартија или на компјутерски екрани, коишто се најмалку една (1) страница или подолги

⁸ Погледнете го [списокот со термини](#) за дефиниции за општите групи занимања.

⁹ C_MANLIFT /Q30a: Подигнување или носевте тешки предмети или товар или луѓе, без помош од машина

кај оние со ниско ниво на образование (43 %), споредено со оние кои имаат средно ниво на образование (39 %) или високо ниво на образование (10 %). Слично, кревање предмети или товар пријавиле почесто тие што работат во основни (49 %) и физички работи (41 %), за разлика од 32 % и 12 % од тие што работат во полуквалификувани или квалификувани занимања, соодветно.

Повеќе од половина (52 %) од анкетираниите Македонци велат дека ги користат или движат дланките или прстите за да фатат прецизно, да манипулираат со предмети или да состават предмети (не вклучува работа со глушец, пишување на тастатура или рачно пишување)¹⁰, што е во согласност со просекот од ЗБ5 (51 %), но значително повеќе од ЕУ27 (38 %). Дополнително, околу 28 % од испитаниците пријавиле дека работат во работна околина со многу високи или ниски температури, со хемикалии или опасни делови¹¹, што е слично со просеците во ЕУ (27 %) и ЗБ5 (32 %).

Тенко мнозинство од испитаниците извршуваат едноставни пресметки, додека малцинството користат напредна математика

Повеќе од половина (54 %) од македонските работници, помалку од просекот во ЗБ5 (60 %) и во ЕУ (76 %), изјавиле дека изведуваат едноставни пресметки со бројки, на пример, собирање, одземање, множење или делење како дел од нивната главна работа или сами или со помош на компјутер или дигитрон¹².

Додека не можат да се забележат значителни разлики помеѓу мажите и жените, помладите работници повеќе пријавуваат дека извршуваат такви задачи, приближно шест од десет (57 %) од оние на возраст помеѓу 25 и 44 години, за разлика од 47 % кај тие на возраст од 55 до 64 години. Исто така, почесто се бара да извршуваат едноставни пресметки од вработените со високо ниво на образование (71 %), во споредба со близу половина (49 %) од оние со средно ниво на образование и 28 % од тие со ниско ниво на образование. Слично, овој вид задачи е почесто пријавуван од тие со квалификувани (64 %) и полуквалификувани (58 %) занимања, а потоа следуваат испитаниците со физичка работа (47 %) и со основни (32 %) занимања. Учесството на испитаниците од кои се бара да извршуваат барем едноставни пресметки е, исто така, повисоко во секторот услужни дејности (61 % од испитаниците кои работат во услужни дејности), потоа следуваат 53 % од вработените во земјоделството или индустријата и 46 % од оние кои се активни во јавниот сектор, образованието или здравството.

Само 9 % од испитаниците велат дека користеле понапредна математика, алгебра или статистика, на пример, пресметка, регресија, симулации¹³, што е помалку од просечните вредности во ЕУ (16 %) и во ЗБ5 (11 %). Користењето напредна математика пријавиле почесто од работници на возраст помеѓу 35 и 44 години (13 %) за разлика од другите возрасни групи (4 %-9 %). Околу 20 % од испитаниците со високо ниво на образование пријавиле такви задачи за разлика од 4 % од оние со средно ниво на образование и помалку од 1 % од испитаниците со ниско ниво на образование. Слично, користење напредна математика пријавиле 18 % од оние испитаници со квалификувани занимања, додека истото е случај кај 7 % од полуквалификуваните работници и 4 % од оние со физичка работа и основни занимања.

Мнозинство од вработените извршуваат активности за решавање проблеми често како дел од нивните главни работи

Повеќе од половина (53 %) од испитаните македонски работници изјавиле дека извршуваат активности за решавање проблеми барем често како дел од нивните главни работи¹⁴, што е во согласност со просекот од ЗБ5 (52 %). Генерално, помладите испитаници почесто го кажуваат ова (57 % од тие на возраст од 25 до 34 наспроти 44 % од тие на возраст од 55 до 64 години) како и тие со терцијарно образование (77 %), во споредба со 46 % од тие со средно ниво и 19 % од

¹⁰ C_MANDEX /Q30c: Користење или движење на вашите дланки или прсти за прецизно да фатате, манипулирате или составувате предмети.

¹¹ C_MANHAZ /Q30b: Работа во работна околина со многу високи или ниски температури, хемикалии или опасни делови

¹² C_MATHBAS /Q31a: Изведување едноставни пресметки со бројки, на пример, собирање, одземање, множење или делење

¹³ C_MATHADV /Q31c: Користевте некаков вид понапредна математика, алгебра или статистика, на пример, калкулус, регресивни анализи, симулации

¹⁴ C_PRB_ofTEN: Испитаниците кои извршувале активности со решавање проблеми барем често како дел од нивните главни работи.

тие со ниско ниво на образование. Приближно осум од десет (77 %) од оние со квалификувани занимања одговориле позитивно на ова прашање, во споредба со помалку од половина од оние со физички занимања (45 %), полуквалификувани занимања (41 %), додека истото е случај кај само 32 % од испитаниците со основни занимања. Дополнително, од испитаниците во јавниот сектор, образованието или здравството повеќе се барало да извршуваат задачи со решавање проблемиотколку во другите сектори; 65 % од оние што работат во јавниот сектор, образованието или здравството, 50 % од вработените во услужните дејности и 46 % од тие во земјоделството или индустријата.

Испитаниците, исто така, беа прашани колку често вршеле истражување за соодветни информации или документација, на пр. во книги или на интернет, за да решат проблеми кои се дел од нивната главна работа во последниот месец.¹⁵ Приближно 14 % од македонските работници изјавиле дека го прават тоа секогаш или многу често, што е во согласност и со просекот од ЕУ27 (13 %) и со ЗБ5 (11 %). Приближно еден од пет (19 %) Македонци пријавиле дека добивале информации од колеги или други за да решат проблеми секогаш или многу често¹⁶ (ЕУ: 12 %, ЗБ5: 10 %). Дополнително, повеќе од еден од десет (12 %) Македонци изјавиле дека секогаш или многу често пробувале нови идеи за решавање проблеми¹⁷, што е слично со просекот на ЗБ5 и ЕУ (10 % и 11 %, соодветно).

¹⁵ C_PRBINFO /Q34a: Колку често правевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Пребарувајте соодветни информации или документација, на пример, во книги или на интернет, заради решавање проблеми

¹⁶ C_PRBINPT /Q34b: Колку често правевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Добивајте информација од колегите или други заради решавање проблеми

¹⁷ C_PRBIDEA /Q34c: Колку често правевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Пробувајте нови идеи заради решавање проблеми

2. Дигитализација и дигитална транзиција

Ова поглавје дава клучни информации за користењето на технологиите на работа и нивното влијание врз содржината на работите и за вештините што се потребни за да се вршат такви работи.

Само една четвртина од македонските вработени искусиле запознавање со нови дигитални технологии на работното место

Испитаниците беа прашани за промените што се случиле на нивното работно место во текот на изминатите 12 месеци¹⁸ во однос на управувањето, самата работа, новите дигитални технологии, новите производи или услуги, или релокацијата на производството. На пример, тројца од десет испитаници (31 %) тврдат дека на нивните работни места биле воведени нови производи или услуги (ЕУ: 37 %, ЗБ5: 38 %), со приближно ист процент (30 %) кои пријавиле нови методи на раководење, т.е. промени во начинот на кој се управува со работата или плаќањето (ЕУ: 35 %, ЗБ5: 30 %), и нови методи на работа на пр. промени во начинот на кој се работи работата (29 %) (ЕУ: 47 %, ЗБ5: 31 %). Еден од четворица (23 %) наведуваат дека нови дигитални технологии биле воведени на нивното работно место (ЕУ: 43 %, ЗБ5: 26 %), додека еден од десет (10 %) велат дека дел од работата што се извршува во нивното работно место била пренесена на друга локација или во друга држава (ЕУ: 16 %, ЗБ5: 14 %).

Воведувањето нови дигитални технологии го пријавиле малку повеќе мажи отколку жени (25 % наспроти 20 %) како и помлади работници со повеќе од еден од четворица (26 %-27 %) кај оние на возраст од 25-44 години кои го тврделе ова, во споредба со 23 % од тие на возраст од 55 до 64 години, и 17 % од тие на возраст од 45 до 54 години. Овој тип промена повеќе го искусиле тие со високо ниво на образование (43 %) за разлика од само 15 % од испитаниците со средно ниво и 8 % од оние со ниско ниво на образование. Слично, 42 % од оние со квалификувани занимања доживеале такви промени, додека истото било случај само кај 17 % и 13 % од тие со полуквалификувани и основни занимања, соодветно, и кај 11 % од лицата што работат како физички работници. Приближно тројца од десет испитаници во јавниот сектор, образованието или здравството и услужните дејности (31 % и 27 %, соодветно) тврдат дека се соочиле со нови дигитални технологии на нивното работно место, во споредба со само 14 % од оние во земјоделството или индустријата.

Испитаниците на возраст од 35 до 44 повеќе (38 %) пријавуваат нови производи или услуги на нивното работно место, во споредба со тројца од десет (30 %) кај тие на возраст од 25 до 34 години и од 45 до 54 години и само 22 % кај оние на возраст од 55 до 64 години. Таква промена пријавиле претежно лица со полуквалификувани занимања (38 %), потоа следуваат испитаниците со квалификувани занимања (31 %), физичка работа (28 %) и основни занимања (22 %). Во економските сектори, околу четири од десет (42 %) од оние што работат во услужните дејности пријавиле нови производи или услуги воведени во нивните работни места во изминатите 12 месеци, во споредба со три од десет (31 %) кај тие во земјоделството и индустријата и еден од пет (18 %) кај оние во јавниот сектор, образованието или здравството.

Еден од четворица (23 %) вработени во Северна Македонија, помалку од вработените во ЕУ (39 %) и во ЗБ5 (30 %), изјавиле дека работат некоја работа како дел од нивната главна работа од локација различна од деловните простории на работодавачот¹⁹. Мажите повеќе го пријавувале ова во споредба со жените (32 % наспроти 13 %). Дополнително, тројца од десет (30 %) од испитаниците кои работат занимања со физичка работа пријавиле дека работат од локација различна од деловните простории на вашиот работодавачот во споредба со 23 %, 21 % и 17 % од лицата со квалификувани, основни и полуквалификувани занимања, соодветно. Работењето надвор од просториите на работодавачот е почесто кај лицата активни во секторот услужни

¹⁸ В_CHORGMG /Q21a: Во последните 12 месеци/откако почнавте да работите на вашата главна работа, дали се случиле некои од следните промени во местото каде што работите? Нови методи на раководење, т.е. промени во начинот на раководење со работата или плаќањето

¹⁹ В_ICTWKY /Q26: Во последните 12 месеци, дали во рамките на вашата главна работа сте работеле на локација различна од деловните простории на вашиот работодавач?

дејности (28 %) во споредба со 25 % од испитаниците кои работат во земјоделството или индустријата и само 16 % кај испитаниците во јавниот сектор, образованието или здравството.

Мнозинството македонски работници користат компјутерски уреди во различна мера за специфични задачи

Приближно три четвртини (74 %) од македонските вработени наведуваат користење компјутерски уреди²⁰, што е во согласност со просекот од ЗБ5 (78 %), но е под просекот на ЕУ (87 %). Околу осум од десет од тие што се на возраст помеѓу 25 и 44 години (79 %-83 %) наведуваат дека користат компјутерски уреди, во споредба со помалку од седум од десет (67 %) од тие на возраст од 45 до 54 години, и само повеќе од шест од десет (63 %) од тие на возраст помеѓу 55 и 64 години. Постојат значителни разлики меѓу испитаниците со различни нивоа на квалификации. И додека користењето компјутерски уреди е скоро универзално кај лицата со терцијарно образование (95 %), само 67 % од лицата со средно ниво на образование и 51 % од лицата со ниско ниво на образование користат компјутерски уреди. Дополнително, испитаниците со квалификувани и полуквалификувани занимања почесто користат компјутерски уреди (87 %-88 %), а потоа следуваат физичките работници (57 %) и основните занимања (50 %). Користењето компјутерски уреди е, исто така, често кај испитаниците вработени во услужните дејности и во јавниот сектор, образованието или здравството (89 % и 80 %, соодветно), во споредба со помалку од шест од десет (56 %) кај вработените во земјоделството или индустријата.

Околу 62 % од тие што користат компјутерски уреди на работа велат дека ги користат за да пребаруваат на интернет, да праќаат е-пошта или да користат социјални медиуми (ЕУ: 82 %, ЗБ5: 62 %)²¹. Близу половина (49 %) напишале или уредиле текст, на пример, со помош Word или сличен софтвер²² (ЕУ: 75 %, ЗБ5: 45 %). Користење софтвер, како Excel, пријавиле само од 36 % од тие испитаници²³, во споредба со 66 % во ЕУ и 37 % во ЗБ5. Дополнително, помалку од еден од четворица (23 %) подготвувале презентации за нивната работа, на пример, со помош на PowerPoint или сличен софтвер²⁴ (ЕУ: 42 %, ЗБ5: 24 %).

Близу еден од тројца (32 %) испитаници работат со специјализиран софтвер, софтвер специфичен за секторот или за занимањето, на пример, за сметководство, правна анализа, контрола на инвентар, веб-дизајн, графички дизајн, управување со односите со клиентите, итн. (ЕУ: 56 %, ЗБ5: 31 %). Околу 17 % работат на управување и спојување бази на податоци, на пример, со помош на Access, Oracle или сличен софтвер и сродни техники на пребарување (на пр. SQL)²⁵ (ЕУ: 21 %, ЗБ5: 13 %), а само од 8 % се бара да пишуваат програми или да кодираат со помош на програмски јазици на пример, C++, Python, Java, Visual Basic итн.²⁶, што е во склад со просекот од ЕУ (8 %) и ЗБ5 (7 %).

²⁰ D_PCD: Корисници на компјутерски уреди: да/не

²¹ D_PCWEB /Q37a: Користите интернет за пребарување, праќање на е-пошта или користење социјални медиуми за потребите на работата

²² D_PCWORD /Q37b: Пишување или уредување текст, на пример, со помош на Word или сличен софтвер

²³ D_PCSHEET /Q37d: Користење табеларни пресметки, на пример, со помош на Excel или сличен софтвер

²⁴ D_PCPT /Q37c: Подготвување презентации за потребите на работата, на пример, со помош на PowerPoint или сличен софтвер

²⁵ D_PCBASE /Q37h: Управување и спојување бази на податоци, на пример, со помош на Access, Oracle или сличен софтвер и сродни техники за пребарување (на пр. SQL)

²⁶ D_PCPRG /Q37i: Пишување програми или кодирање со помош на компјутерски јазик, на пример C++, Python, Java, Visual Basic итн.

Малцинство од Македонците користат компјутеризирани машини

Испитаниците беа прашани дали како дел од нивната главна работа, работеле или користеле компјутеризирани машини во последниот месец.²⁷ Тројца од десет (30 %) Македонци велат дека користат компјутеризирани машини во споредба со приближно четворица од десет (39 %) во ЕУ, тројца од десет (28 %) во ЗБЗ. Приближно еден од пет (18 %) испитаници во Македонија тврдат дека користат дигитални рачни уреди како што се монитори или скенери за контрола на залихи или обработка на нарачки²⁸ (ЕУ: 26 %, ЗБЗ: 17 %). Приближно еден од десет (9 %) користат 3Д-печатачи²⁹ (ЕУ: 9 %, ЗБЗ: 7 %), додека мал број (4 %) тврдат дека работат со роботи³⁰ (ЕУ: 8 %, ЗБЗ: 2 %). Еден од дваесет (5 %) пријавил дека работи со машински алати со компјутерско-нумеричка контрола (CNC) како дребонзи или фрезмашини за глодање/мелење³¹ (ЕУ: 9 %, ЗБЗ: 5 %), со околу истиот сооднос (4 %) за користење на програмабилни логични контролери (PLCs) (ЕУ: 8 %, ЗБЗ: 3 %).³²

Малцинство од Македонците научиле како да користат нова компјутерска програма или софтвер

Само околу еден од шест (17 %) македонски работници кои користат дигитални уреди за нивната работа, пријавиле дека во последните 12 месеци, или откако тие почнале да ја работат нивната главна работа, научиле како да користат нова компјутерска програма или софтвер за да ја работат нивната главна работа (не се сметаат незначителни или редовни ажурирања)³³, споредено со 36 % во ЕУ и 15 % во ЗБЗ.

Учење нов софтвер или компјутерска програма почесто пријавувале младите испитаници (22 % од тие на возраст од 25 до 44 години) во споредба со тие на возраст помеѓу 45 и 54 години (13 %) и 55 до 64 години (5 %). Исто така ова се однесува и на тие со високо ниво на образование (26 %), во споредба со само 13 % од оние со средно ниво на образование и ниту еден од оние со ниско ниво на образование. Лицата кои имаат квалификувани занимања почесто (27 %) даваат позитивен одговор на ова прашање, а потоа следуваат физичките работници (14 %) и тие со полуквалификувани занимања (11 %) и со основни занимања (5 %). Да учат нова компјутерска програма или софтвер се барало повеќе од тие што работат во услужните дејности (21 %), додека истото се барало само кај 15 % од тие во јавниот сектор, образованието или здравството, и во земјоделството или индустријата.

Повеќе од еден од четворица (26 %) испитаници кои користат компјутеризирани машински технологии, научиле да користат нова компјутеризирана машина за да ја работат нивната главна работа³⁴, во споредба со еден од пет (20 %) во ЕУ. Мажите почесто отколку жените (29 % наспроти 23 %) го тврдат тоа, како и помладите испитаници со приближно три од десет (28 %-30 %) од оние на возраст помеѓу 25 и 44 години кои го тврдат ова, во споредба со околу еден од пет (20 %-22 %) од тие на возраст од 45 до 64 години. Таков тип учење е, исто така, почест кај тие со високо ниво на образование (30 % од тие испитаници), во споредба со 28 % и 22 % од тие со ниско ниво и средно ниво на образование, соодветно. Кога станува збор за групите занимања, квалификуваните и физичките работници (32 %) одговараат потврдно на ова прашање, а потоа следуваат лицата со полуквалификувани (18 %) и основни занимања (8 %).

Конечно, мнозинството (64 %) од тие што научиле нова компјутерска програма или софтвер или користат нова компјутеризирана машина, тврдат дека тоа придонело да добијат нови или различни работни задачи.

²⁷ D_CM: Користење компјутеризирани машини: да/не

²⁸ D_CMSCAN /Q42a: Како дел од вашата главна работа, дали работевте или ракувавте со некоја од следните компјутеризирани машини во последниот месец? Дигитални рачни уреди, на пример, монитори или скенери за контрола на залихи и обработка на нарачки

²⁹ D_CM3D /Q42e: 3Д-печатачи

³⁰ D_CMROB /Q42c: Роботи

³¹ D_CM CNC /Q42b: Машински алати со компјутерско-нумеричка контрола (CNC), на пример, дребонзи или фрезмашини за глодање/мелење.

³² D_CMPLC /Q42d: Како дел од вашата главна работа, дали работевте или ракувавте со некоја од следните компјутеризирани машини во последниот месец? Програмабилни логички контролери (PLC)

³³ D_CHSFW: Во последните 12 месеци/откако почнавте да работите на вашата главна работа, дали научивте да користите некакви нови компјутерски програми или софтвер за да ја вршите вашата главна работа? Не земајте ги предвид малите или редовните ажурирања.

³⁴ D_CHCM /Q44: Откако почнавте да работите на вашата главна работа, дали научивте да користите некоја нова компјутеризирана машина во последниот месец?

3. Справување со неусогласеноста на вештините во променливите пазари на труд

Овој дел ги претставува клучните податоци за неусогласеноста меѓу квалификациите и вештините кај работниците во Северна Македонија.

Само еден од пет македонски вработени смета за себе дека не е усогласен, имајќи го предвид нивото на квалификации

Приближно еден од седум (14 %) Македонци тврдат дека имаат повисоко образование отколку тоа што е потребно за нивната работа (ЕУ: 28 %, ЗБ5: 22 %), додека мал број (5 %) тврдат дека се помалку квалификувани за нивната сегашна позиција³⁵ (ЕУ: 12 %, ЗБ5: 5 %). Затоа, мнозинството од вработените тврдат дека нивните работи го бараат токму тоа ниво на образование кое тие го имаат.

Прекумерната квалификација е само малку изразена кај помладите работници, 19 % од тие што се на возраст помеѓу 25 и 34 години тврдат дека имаат повисоко образование отколку што е потребно за нивната работа, за разлика од 11 % од тие што се на возраст помеѓу 55 и 64 години. Лицата на возраст помеѓу 55 и 64 години повеќе (9 %) тврдат дека се помалку квалификувани во споредба со 6 % или помалку од лицата од другите старосни групи. Дополнително, околу четвртина (25 %) од испитаниците со високо ниво на образование наведуваат дека се прекумерно квалификувани за разлика од само 10 % и 6 % од оние со средно ниво и ниско ниво на образование, соодветно. Недоволна квалификација пријавуваат почесто тие со ниско ниво на образование (19 %) за разлика од 4 % и 1 % од тие со средно ниво и високо ниво на образование.

Кога станува збор за групите занимања, најголем удел на премногу квалификувани работници може да се најде кај полуквалификуваните работници (18 %), а 14 % кај работниците со основни занимања и 13 % кај квалификуваните и физичките работници. Околу 17 % од премногу квалификуваните работници се кај тие што работат во услужните дејности, 16 % кај оние што се активни во земјоделството и индустријата, додека ова е случај кај само 10 % од работниците во јавниот сектор, образованието и здравството. Дополнително, повисок удел на премногу квалификувани работници може да се најде меѓу тие што ги користат тековните знаења и вештини само во мала мера, или воопшто не ги користат, за разлика од тие што ги користат знаењата и вештините во умерена или голема мера (26 % наспроти 13 %).

Генерално, приближно еден од тројца (28 %) испитаници од Северна Македонија изјавиле дека нивната работа бара терцијарно образование (во споредба со 38 % во ЕУ27, и 26 % во ЗБ5), додека повеќе од половината (56 %) (ЕУ: 42 %, ЗБ5: 54 %) тврдат дека за работата им е потребно повисоко средно или постсредно, не терцијарно образование³⁶. Приближно еден од седум испитаници (15 %) тврди дека за неговата работа е потребно ниско средно образование или пониско, во споредба со (19 %) во ЕУ и во ЗБ5 (20 %).

Мнозинството македонски работници работат на работни места за кои е потребна нивната или слична област на изучување

³⁵ E_EDMATCH8: Неусогласеност на образовното ниво

³⁶ E_REQED3: Ниво на образование потребно за работата: 3 категории.

Испитаниците со најмалку постсредно образование беа прашани, имајќи го предвид нивниот главен предмет или област на изучување на највисокото ниво на образование, во бизнисот, инженерството, здравството, итн., до кој степен тоа е соодветно за да ја работат нивната главна работа³⁷. Приближно еден од четири (27 %) тврди дека за нивната работа е потребна нивната област или сродна област (ЕУ: 39 %, ЗБ5: 28 %), додека три од десет (30 %) тврдат дека за нивната работа единствено е потребна нивната област (ЕУ: 26 %, ЗБ5: 35 %). Приближно еден од тројца (34 %) наведуваат дека за нивната работа не е потребна одредена област (ЕУ: 22 %, ЗБ5: 29 %), додека само 9 % тврдат дека е потребна различна специјализација.

Жените значително повеќе од мажите тврдат дека за нивната работа единствено е потребна нивната област на изучување (37 % наспроти 23 %). Ова, исто така, се случува кај помладите работници (36 % од работниците на возраст помеѓу 35 и 44 години и 30 % од тие на возраст помеѓу 25 и 34 години) во споредба со постарите групи (22 % од тие на возраст помеѓу 45 и 54 години и 29 % од оние на возраст помеѓу 55 и 64 години), како и кај тие со високо ниво на образование (57 % наспроти 14 % од тие со средно ниво на образование). Уделот на оние што тврдат дека за нивната работа исклучиво е потребна нивната област на изучување е, исто така, повисок кај вработените во квалификуваните занимања (57 %), додека истото е случај кај само 13 % до 16 % од тие што припаѓаат на другите групи занимања. Дополнително, 46 % од тие што работат во јавниот сектор, образованието или здравството тврдат дека работат на работни места на кои исклучиво се бара нивната област на изучување, што е многу повеќе отколку кај тие што работат во услужни дејности (26 %) и во земјоделство и индустрија (19 %).

Мнозинството Македонци тврдат дека можат да ги користат тековните знаења и вештини на главната работа

Близу шест од десет (58 %) испитаници велат дека можат да ги користат тековните знаења и вештини на главната работа во голема мера³⁸, во споредба со помалку од половината во ЕУ (45 %) и во ЗБ5 (43 %). Приближно еден од тројца (28 %) го тврдат истото, но во умерена мера (ЕУ: 41 %, ЗБ5: 29 %). Помалку од еден од десет (6 %) тврди дека ова е случај во мала мера (ЕУ: 10 %, ЗБ5: 17 %), со околу истиот сооднос (7 %) кои тврдат дека тоа не е случај (ЕУ: 4 %, ЗБ5: 11 %).

Жените само малку повеќе од мажите (60 % наспроти 56 %) тврдат дека можат да ги користат тековните знаења и вештини на главната работа во голема мера. Не може да се најдат забележителни разлики во однос на возраста. Од друга страна, уделот на тие со високо ниво на образование кои можат да ги користат тековните знаења и вештини во голема мера е многу повисок (69 %) отколку уделот на тие со средно ниво (56 %) и со ниско ниво на образование (41 %). Слично, тие што работат квалификувани занимања почесто (73 %) го тврдат тоа, а потоа следуваат лицата со физички занимања (54 %), основни (53 %), и полуквалификувани занимања (48 %). Што се однесува, пак, до економските сектори, тие што работат во јавниот сектор, образованието или здравството најмногу (63 %) го тврдат ова, а потоа следуваат лицата активни во земјоделството или индустријата (59 %), и во услужните дејности (53 %).

Приближно еден од тројца македонски работници треба понатаму да ги развива своите социјални вештини, додека близу четири од десет треба да ги зајакнат своите компјутерски/ИТ-вештини

³⁷ E_HOZMIS /Q51: Имајќи го предвид предметот или областа што ви биле главен предмет на изучување во кој сте завршиле највисоко ниво на образование (бизнис, инженерство, здравство итн.), колку е важен за извршување на вашата главна работа?

³⁸ E_SKILLU /Q60: До кој степен можете да ги користите тековните знаења и вештини на вашата главна работа?

Испитаниците беа прашани до кој степен треба уште да ги развиваат своите компјутерски/ИТ-вештини за да ја работат главната работа подобро³⁹. Еден од четири (26 %) тврди дека тоа е случај до умерен степен (ЕУ: 39 %, ЗБ5: 25 %), а само повеќе од еден од десет (11 %) го тврди истото, но во голема мера (ЕУ: 13 %, ЗБ5: 7 %). Приближно еден од пет (18 %) го наведуваат ова во мала мера (ЕУ: 28 %, ЗБ5: 27 %), додека близу половина (45 %) тврдат дека ова воопшто не е потребно (ЕУ: 20 %, ЗБ5: 41 %). Таква потреба почесто пријавиле испитаниците на возраст помеѓу 35 и 44 години (14 % од нив тврдат дека треба понатаму да ги развијат своите компјутерски/ИТ-вештини во голема мера) за разлика од другите старосни групи, кај кои учеството на такви испитаници се движи помеѓу 7 % и 11 %. Дополнително, испитаниците со високо ниво на образование повеќе (19 %) ја изразуваат потребата за понатамошен развој на своите компјутерски/ИТ-вештини (во голема мера) отколку тие со средно ниво (8 %) или со ниско ниво (2 %) на образование. Ова, исто така, е случај и кај испитаниците кои работат во услужните дејности (14 %) и во јавниот сектор, образованието и здравството (13 %) за разлика од оние што се активни во земјоделството и индустријата (6 %).

Еден од пет (20 %) испитаници тврди дека треба дополнително да ги развие своите математички вештини⁴⁰, значително помалку од просекот во ЕУ (30 %), а во согласност со просекот од ЗБ5 (19 %). Таква потреба е согледана особено меѓу работниците на средна возраст (26 % од тие на возраст од 35 до 44 години) за разлика од другите старосни групи (16 %-18 %), како и од оние со терцијарно образование (32 %), во споредба со 14 % од тие со средно ниво, и 11 % од оние со ниско ниво на образование.

Приближно секој шести (16 %) македонски испитаник тврди дека треба дополнително да ги развие своите технички вештини за подобро да ја работи својата главна работа⁴¹, во споредба со 40 % во ЕУ, и 22 % во ЗБ5. Мажите ја изразуваат таа потреба почесто од жените (19 % наспроти 13 %) како и помладите работници (19 % од тие на возраст помеѓу 25 и 34 години, наспроти 13 % од оние на возраст од 55 до 64 години). Дополнително, еден од пет од тие што работат квалификувани занимања (20 %) и физичка работа (21 %) го тврдат ова, а потоа следуваат тие во полуквалификуваните (10 %), и основните занимања (6 %).

Дополнително, секој трети (32 %) од испитаниците тврди дека треба дополнително да ги развие своите социјални вештини за да ја работи главната работа подобро⁴², во споредба со 49 % во ЕУ, и 32 % во ЗБ5. Таа потреба е поголема кај помладите работници (35 % од оние што се на возраст од 25 до 34 години, наспроти 22 % од тие на возраст од 55 до 64 години). Ист е случајот кај испитаниците со терцијарно образование (48 %), во споредба со еден од четворица (26 %) од тие со средно ниво на образование и 12 % од тие со ниско ниво на образование. Дополнително, 44 % од тие што работат во јавниот сектор, образованието и здравството сметаат дека треба да ги зајакнат своите социјални вештини за разлика од 33 % од тие што работат во услужните дејности и 21 % од испитаниците што работат во земјоделството или индустријата.

³⁹ E_DEFPC /Q61: Во колкава мера треба понатаму да ги развивате своите компјутерски/ИТ-вештини за да ја вршите работата уште подобро?

⁴⁰ E_DEFNUM /Q62a: Дали имате потреба за понатамошно развивање на некоја од следните вештини за подобро да ја извршувате вашата главна работа? Математички вештини, т.е. работа со бројки и количини и правење пресметки со помош на математика

⁴¹ E_DEFJOB /Q62c: Дали имате потреба за понатамошно развивање на некоја од следните вештини за подобро да ја извршувате вашата главна работа? Технички вештини или вештини во врска со работата, на пр. поправка на мотори ако сте механичар, примена на сметководствени правила ако сте сметководител, користење софтвер за дизајн ако сте графички дизајнер, користење програмерски софтвер ако сте компјутерски инженер, итн.

⁴² E_DEFCOM /Q62b: Дали имате потреба за понатамошно развивање на некоја од следните вештини за подобро да ја извршувате вашата главна работа? Социјални вештини, т.е. работа и справување со колеги и други луѓе (на пр. корисници, клиенти, студенти, пациенти или други лица)

4. Технолошка промена и сигурност на работа

Овој дел дава информации за влијанието на новите технологии врз перцепциите на вработените во врска со проблемите поради истиснувањето од работните места и содржината на работата.

Во Северна Македонија, двајца од пет испитаници веруваат дека постои одредена шанса да ја изгубат главната работа во догледна иднина

Испитаниците во Северна Македонија беа прашани дали сметаат дека постои шанса да ја изгубат главната работа во следните дванаесет месеци⁴³. Повеќе од половината (53 %) од испитаниците тврдат дека воопшто не постои таква шанса, во споредба со 61 % во ЕУ и 53 % во ЗБЗ. Малку повеќе од третина (35 %) сметаат дека навистина има шанса тоа да се случи (ЕУ: 31 %, ЗБЗ: 41 %) и приближно секој десетти (8 %) смета дека постои многу голема шанса (ЕУ: 7 %, ЗБЗ: 4 %).

Повисок ризик од губење на работата чувствуваат помладите работници, додека повеќе од половината (51 %) од тие на возраст помеѓу 25 и 34 години тврдат дека има барем некаква можност да се случи ова, за разлика од само 29 % од оние на возраст помеѓу 55 и 64 години. Истото се однесува на лицата со пониски нивоа на образование во споредба со испитаниците со терцијарно образование; 49 % од лицата со ниско ниво, 46 % од тие со средно ниво и 36 % од тие со високо ниво на образование сметаат дека постои барем некаква можност да ја изгубат работата во следните месеци. Дополнително, полуквалификуваните и физичките работници се чувствуваат понебезбедно (48 % и 47 %, соодветно, чувствуваат дека има барем некаква можност да ја изгубат работата) за разлика од тие што имаат квалификувани занимања (36 %). Повисок ризик од безработица, исто така, согледале вработените во услужните дејности, додека пет од десет (50 %) сметаат дека има барем некаква можност да ја изгубат работата, а потоа следуваат вработените во земјоделството или индустријата (43 %) и во јавниот сектор, образованието или здравството (36 %).

Македонците ја оценија можноста технологијата да ги замени на работното место, при што повеќето гледаат мали или никакви шанси тоа да се случи

Испитаниците беа, исто така, прашани до кој степен мислат дека новите дигитални или компјутерски технологии во нивната компанија или организација можат или ќе вршат дел или ќе ја вршат целокупната нивна главна работа⁴⁴. Близу половина (49 %) сметаат дека нема воопшто можност тоа да се случи (ЕУ 34 %, ЗБЗ 44 %). Од друга страна, еден од четворица (23 %) испитаници тврди дека има можност во мала мера тоа да се случи (ЕУ, 30 %, ЗБЗ: 31 %), а околу 21 % сметаат дека тоа може да се случи во умерена мера (ЕУ, 28 %, ЗБЗ: 21 %), и 6 % во голема мера (ЕУ, 8 %, ЗБЗ: 3 %). Лицата со терцијарно образование се посклони да мислат дека новите технологии можат (делумно) да ги заменат на работното место отколку тие со пониско образование; 37 % од лицата со висок степен на образование имаат такво мислење, за разлика од 22 % и 26 % од лицата со среден степен на образование и со низок степен на образование, соодветно. Слично, 36 % од тие со квалификувани занимања сметаат дека ова може да се случи во умерена до голема мера, додека истото го тврдат 27 % од лицата со полуквалификувани занимања, 23 % од физичките работници и само 16 % од тие со основни занимања.

Македонците беа дополнително прашани до кој степен им требаат или ќе им требаат нови знаења и вештини што моментално ги немаат за да бидат во тек со новите дигитални или компјутерски технологии на работното место⁴⁵. Приближно 7 % тврдат дека ќе им требаат во голема мера (ЕУ, 10 %, ЗБЗ: 6 %), додека тројца од десет (28 %) сметаат дека ќе им требаат во умерена мера (ЕУ, 35 %, ЗБЗ: 24 %). Четири од десет (39 %) испитаници тврдат дека нема потреба за нови знаења и вештини (ЕУ: 19 %, ЗБЗ: 38 %). Поголема потреба за нови знаења и вештини согледале особено помладите работници (38 % од тие на возраст помеѓу 25 и 34 години ја согледуваат оваа потреба во умерена/голема мера, додека истото го мислат 27 % од тие на возраст помеѓу 55 и 64 години) и тие со повисок степен на образование (42 % согледуваат

⁴³ F_LOSEJOB/Q66: Дали мислите дека воопшто постои шанса да ја загубите вашата главна работа во следните дванаесет месеци?

⁴⁴ F_DISPLJOB /Q67a: Во колкава мера сметате дека новите дигитални или компјутерски технологии во вашата компанија или организација...? ...можат да вршат или ќе вршат дел или ќе ја вршат целата ваша главна работа

⁴⁵ F_DISPLSKILL /Q67b: Во колкава мера сметате дека новите дигитални или компјутерски технологии во вашата компанија или организација...? ...се потребни или ќе бидат потребни нови знаења и вештини што моментално не ги поседувате

потреба во умерена/голема мера) за разлика од тие со среден степен (30 %) и низок степен на образование (36 %). Слично, тие што работат квалификувани занимања имаат поголема веројатност да ја гледаат потребата за нови знаења и вештини како резултат на нови дигитални или компјутерски технологии за разлика од другите групи занимања. Околу 47 % од лицата со квалификувани занимања го тврдат тоа до умерена/голема мера во споредба со 32 % од физичките работници, 29 % и 18 % од лицата со полуквалификувани занимања и основни занимања, соодветно.

5. Инвестирање во образование и обука

Ова поглавје дава информации за обуките што се спроведени како резултат на воведување нови технологии.

Скоро половина од македонските работници учествувале во образование или обука поврзани со работата минатата година

Скоро половина (45 %) од анкетираниите Македонци велат дека во последните 12 месеци учествувале барем во една форма на активност за образование или обука за да научат нови вештини во врска со работата⁴⁶. Тоа е многу помалку од просекот во ЕУ (62 %) и приближно исто со просекот во ЗБ5 (41 %). Жените се посклони (48 %) да учествуваат во обуки во споредба со мажите (43 %). Истото важи и за помладите испитаници во споредба со постарите (51 % од тие на возраст помеѓу 25 и 34 години наспроти 33 % од тие на возраст помеѓу 55 и 64 години). Дополнително, тие што имаат висок степен на образование се посклони да одговорат позитивно на ова прашање (70 %), потоа следуваат лицата со среден степен (36 %) и со низок степен (16 %) на образование. Приближно седум од десет (69 %) од лицата со квалификувани занимања тврдат дека учествувале во активностна образование или обука за да научат нови вештини поврзани со работата, во споредба со 36 % од физичките работници и полуквалификуваните занимања, и 20 % од испитаниците со основни занимања. Дополнително, испитаниците кои работат во јавниот сектор, образованието или здравството претставуваат највисок процент на лица кои учествувале во такви обуки (56 %), потоа следуваат испитаниците кои работат во услужните дејности (42 %), и во земјоделството или индустријата (40 %).

Кога станува збор за различни форми на обука, околу еден од шест (17 %) од испитаниците тврди дека посетувал курс⁴⁷, што е помалку од просекот во ЕУ (39 %), како и од просекот во ЗБ5 (21 %). Жените се приближно исти со мажите (18 % наспроти 17 %), додека испитаниците со висок степен на образование почесто го навеле тоа (34 %) во споредба со 9 % од лицата со среден степен и со низок степен на образование. Слично, тие што имаат квалификувани занимања повеќе (34 %) учествувале во таква форма на обука, отколку тие со полуквалификувани занимања (12 %), физички работници (8 %), и со основни занимања (3 %).

Приближно еден од четири (24 %) испитаници тврди дека следел семинар за обука или работилница⁴⁸, во споредба со 33 % во ЕУ и 26 % во ЗБ5. Жените повеќе го правеле тоа од мажите (27 % наспроти 22 %) како и испитаниците на возраст помеѓу 25 и 44 години (26 % до 29 %) за разлика од тие на возраст помеѓу 45 и 64 години (18 % до 20 %). Слично како со посетувањето курсеви, испитаниците со висок степен на образование почесто навеле дека, исто така, учествувале во семинари за обука или работилници (56 %), во споредба со 10 % од тие со среден степен на образование и 3 % од испитаниците со низок степен на образование.

Секој трети Македонец (34 %) учествувал во обука на работа со поддршка од назначен обучувач, на пример, надзорник/мајстор, колега, консултант или друг професионалец⁴⁹ (ЕУ: 40 %, ЗБ5: 28 %). Жените почесто го тврделе тоа отколку мажите (37 % наспроти 32 %) како и помладите испитаници, со четворица од десет (40 % до 41 %) од тие на возраст од 25 до 44 години, во споредба со приближно еден од четворица (24 % до 28 %) од тие на возраст помеѓу 45 и 64 години. Близу половина (46 %) од Македонците со висок степен на образование тврдат дека учествувале во таква обука, во споредба со 32 % од тие со средно ниво на образование и 12 % од тие со ниско ниво на образование.

Меѓу тие што учествувале во обука или образование на работа, 37 % учествувале во обука која имала за цел дополнително да ги развие нивните компјутерски/ИТ-вештини.

⁴⁶ E_TRAIND /Q52a~c: Во последните 12 месеци, дали сте учествувале во некоја активност на образование или обука за да научите нови вештини поврзани со работата?

⁴⁷ E_TRAINCOU /Q52a: Во последните 12 месеци, дали сте учествувале во некоја од следните активности на образование или обука за да научите нови вештини поврзани со работата? Курсеви

⁴⁸ E_TRAINSEM /Q52b: Во последните 12 месеци, дали сте учествувале во некоја од следните активности на образование или обука за да научите нови вештини поврзани со работата? Работилници или семинари

⁴⁹ E_TRAINOJT /Q52c: Во последните 12 месеци, дали сте учествувале во некоја од следните активности на образование или обука за да научите нови вештини поврзани со работата? Обука на работа со поддршка од назначен обучувач, на пример, надзорник/мајстор, колега, консултант или друг професионалец

КЛУЧНИ ТОЧКИ

Статистичкиот профил опишува избрани податоци што се собрани со Европската анкета за вештини и работа и ги опфаќа прашањата како што се потреби за вештини на работа, неусогласеност на вештините, влијанието на новите технологии врз работните места и врз вештините и образование и обука меѓу полнолетните вработени лица во Северна Македонија.

Околу половина од работниците во Северна Македонија се ангажирани на работи за кои се потребни најмалку основни вештини на писменост и математички вештини, како што се пишување и читање кратки текстови или вршење на едноставни нумерички пресметки, што е под просекот на ЕУ. Околу половина од македонските вработени, исто така, пријавиле активности за решавање проблеми. Особено жените, младите работници или тие со повисоко образование се посклони да бидат ангажирани на работни места за кои се потребни когнитивни вештини.

Три четвртини од македонските вработени користат дигитални уреди на работа, што е почесто кај помладите испитаници или кај тие со повисоки нивоа на образование. Користењето одреден софтвер и алатки варира, при што прелистувањето на интернет е најчеста активност, а потоа следуваат користењето стандарден софтвер за уредување текст, едноставни пресметки или визуализација и презентации. Од друга страна, од мал број македонски работници се бара користење дигитални алатки за посложени задачи, како што се управување со бази на податоци или програми за пишување со помош на компјутерски јазик. Дополнително, скоро една третина од македонските работници користат компјутеризирани машини како што се роботи, 3Д-печатачи или машински алати со компјутерско-нумеричка-контрола (CNC), што е малку повеќе од просекот во ЗББ.

Големо мнозинство од македонските работници тврдат дека работат на работни места за кои е потребно нивното ниво на квалификација или специјализација; повеќето од нив, исто така, ги користат тековните знаења и вештини за работата. Така, само секој петти испитаник тврди дека не е усогласен, што е сепак понагласено кај лицата со терцијарно образование и кај испитаниците што работат во полуквалификувани занимања, што укажува на негативни исходи од пазарот на труд за таквите работници.

Додека се случуваат некои промени поврзани со дигитализацијата на македонските работни места, општото прифаќање на дигиталните технологии и степенот на промените на работно место се релативно ниски во споредба со состојбата во ЕУ. Само една четвртина од испитаниците доживеале воведување на нови дигитални технологии на нивното работно место, што особено влијае врз работните места на квалификуваните работници и работниците со терцијарно образование или помладите групи. Само еден од седум испитаници, помлади лица и, особено, тие што имаат висок степен на образование, морале да учат нова компјутерска програма или да користат компјутеризирани машини, што укажува на многу ниска стапка на дигитално усовршување кај македонските работници.

Општо земено, иако постои загриженост за отпуштање од работа, македонските вработени се чини дека се релативни оптимисти за степенот до кој технологијата може да ги замени на работното место, бидејќи само една четвртина од нив сметаат дека тоа може да се случи во голема мера или умерено. Дополнително, скоро четири од десет испитаници ја препознаваат потребата за стекнување нови знаења и вештини за да бидат во тек со дигиталниот развој на работното место. Таквата потреба е особено силна меѓу помладите работници, работниците со повисоко образование или кај тие со квалификувани занимања, додека другите групи вработени не ја препознаваат важноста на усовршувањето и преквалификацијата заради прилагодување кон технолошките промени.

Конечно, скоро половина од македонските работници учествувале во образование или обука поврзани со работата во последната година, што е пониско од просекот во ЕУ. Истовремено, многу испитаници сè уште ја препознаваат потребата за развој на компјутерски/ИТ- и социјални вештини. Генерално, учеството во понатамошно образование и обука е повисоко кај жените, помладите работници и тие со повисоко ниво на образование или кај стручните занимања, што укажува на потребата за таргетирани иницијативи за поддршка на одредени групи работници, како што се тие со понизок степен на образование и вештини, за да можат да се прилагодат на идниот технолошки развој.

Табела 1: Клучни резултати

Задачи и потреби за работни вештини

- 74 % од вработените во Северна Македонија користат компјутерски уреди;
- 51 % читаат текстови коишто се најмалку една страница, 41 % пишуваат текстови со слична должина;
- 54 % изведуваат едноставни пресметки, додека 9 % користат напредна математика, алгебра или статистика;
- 30 % креваат или носат тешки предмети, 28 % работат во екстремна работна околина, а 52 % ги користат дланките или прстите за прецизни задачи.

Дигитализација и дигитална транзиција

- Само 23 % од вработените во Северна Македонија пријавиле дека нови дигитални технологии се воведени на нивните работни места;
- 17 % морале да учат нови компјутерски програми или софтвер за да ја работат нивната главна работа во последните 12 месеци.

Неусогласеност на вештините во променливиот пазар на труд

- 58 % од испитаниците тврдат дека можат да ги користат тековните знаења и вештини во главната работа во голема мера, а 28 % во умерена мера;
- 14 % од вработените се сметаат за премногу квалификувани, а само 5 % се сметаат за недоволно квалификувани во однос на степенот на образование што е потребен за нивната работа;
- Имајќи го предвид нивниот главен предмет или област на изучување на највисоко ниво на образование, 27 % тврдат дека за нивната работа е потребна нивната област или сродна област, додека 30 % тврдат дека за нивната работа исклучиво е потребна нивната област;
- 16 % треба дополнително да развијат стручни вештини или вештини специфични за работата;⁵⁰
- 11 % од вработените треба да ги подобрат своите компјутерски/ИТ-вештини во голема мера;
- 20 % треба да ги зајакнат своите математички вештини;
- 32 % од вработените во Северна Македонија треба понатаму да ги развијат своите социјални вештини.

Инвестирање во образование и обука

- 45 % од вработените во Северна Македонија учествувале барем во еден вид образовна активност или обука за да научат нови вештини поврзани со работата во последните 12 месеци;
- Различните формати на обука вклучуваат: 17 % посетување курс, 24 % следење семинар за обука или работилница и 34 % имале обука на работа;
- Околу 37 % од испитаниците кои учествувале во обука тоа го сториле за да ги развијат своите компјутерски/ИТ-вештини.

⁵⁰ Примери за технички вештини или вештини во врска со работата: поправка на мотори ако сте механичар, примена на сметководствени правила ако сте сметководител, користење софтвер за дизајн ако сте графички дизајнер, користење програмерски софтвер ако сте компјутерски инженер итн.

Список со термини

Високо ниво на образование	Оваа група на образовно ниво ги опфаќа вработените кои имаат квалификации со високо образование. Овде спаѓаат лицата кои завршиле еден циклус на терцијарно образование (ISCED 5), додипломски студии или соодветно ниво (ISCED 6), постдипломски студии или соодветно ниво (ISCED 7) и докторски студии или соодветно ниво (ISCED 8).
Средно ниво на образование	Оваа група на образовно ниво ги опфаќа вработените чишто највисоки квалификации се или по средно образование (ISCED 3) или постсредно, не терцијарно образование (ISCED 4).
Ниско ниво на образование	Оваа група на образовно ниво ги опфаќа вработените кои завршиле најмногу до ниско средно образование (ISCED 0-2). Во оваа група спаѓаат лицата кои завршиле само основно образование (ISCED 1) и тие без завршено формално образование или со пониско од основно образование (ISCED 0).
Основни занимања	Оваа голема група занимања, прифатена од ESJS2, ги опфаќа вработените кои се на работни места што се категоризирани како основни занимања (ISCO 9).
Физички занимања	Оваа голема група занимања, прифатена од ESJS2, ги опфаќа вработените кои се на работни места што се категоризирани како квалификувани земјоделски, шумарски и рибни работници (ISCO 6), занаетчии и работници во сродни занимања (ISCO 7), ракувачи и оператори на машини и монтери (ISCO 8).
Полуквалификувани занимања	Оваа голема група занимања, прифатена од ESJS2, ги опфаќа вработените кои се на работни места што се категоризираат како работници за канцелариска поддршка (ISCO 4), работници во услужни дејности и продажба (ISCO 5).
Квалификувани занимања	Оваа голема група занимања, прифатена од ESJS2, ги опфаќа тие вработени што се на работни места категоризирани како раководители (ISCO 1), стручни лица (ISCO 2) и техничари и помошен стручен персонал (ISCO 3)

ДОДАТОК СО ПОДАТОЦИ

Прашање		Северна Македонија ⁵¹		ЗБ5 ⁵²	EY27
		Број	%	%	%
Како дел од вашата главна работа, дали ја извршувате следната активност во изминатиот месец? Читање какви било текстови, на хартија или на компјутерски екрани, коишто се најмалку една (1) страница или подолги. (C_READ1P)	Да	529	51 %	54%	73 %
	Не	501	49 %	46%	27 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Како дел од вашата главна работа, дали ја извршувате следната активност во изминатиот месец? Пишување какви било текстови, на хартија или на компјутерски екрани, коишто се најмалку една (1) страница или подолги. (C_WRITE1P)	Да	419	41 %	42%	58 %
	Не	606	59 %	58%	42 %
	Не знаете	3	0 %	0%	0 %
	Без одговор	2	0 %	0%	0 %
Дали работевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во изминатиот месец? Подигнување или носевте тешки предмети или товар или луѓе, без помош од машина (C_MANLIFT)	Да	311	30 %	37%	34 %
	Не	719	70 %	63%	66 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали работевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во изминатиот месец? Работа во работна околина со многу високи или ниски температури, хемикалии или опасни делови. (C_MANHAZ)	Да	287	28 %	32%	27 %
	Не	743	72 %	68%	73 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
А дали работевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во изминатиот месец? Користење или движење на вашите дланки или прсти за прецизно да фаќате, манипулирате или составувате предмети. (C_MANDEX)	Да	533	52 %	51%	38 %
	Не	495	48 %	49%	62 %
	Не знаете	1	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали ја работевте следната активност како дел од вашата главна работа во изминатиот месец, без разлика дали самостојно или со помош на компјутер или калкулатор? Изведување едноставни пресметки со бројки, на пример, собирање, одземање, множење или делење (C_MATHBAS)	Да	554	54 %	60%	76 %
	Не	476	46 %	40%	24 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали ја работевте следната активност како дел од вашата главна работа во изминатиот месец, без разлика дали самостојно или со помош на компјутер или калкулатор? Користевте некаков вид понапредна математика, алгебра или статистика, на пример, калкулус, регресивни анализи, симулации. (C_MATHADV)	Да	94	9 %	11%	16 %
	Не	91	9 %	13%	32 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Нема одговор/Не е применливо	845	82 %	76%	52 %

⁵¹ Податоците за секоја економија се обработуват со поправка на разликите во веројатноста на изборот и на диференцијалните склоности кон давање одговори според демографските и економските подгрупи на населението.

⁵² Податоците се пресметуваат врз база на *брuto-обработка*, што гарантира дека збирот на обработените податоци се додава на групата од 25-64 вработени во секоја економија. Оваа обработка се користи за да се проверат проценките базирани на повеќе економии/земји, како западнобалканската петорка, каде што влијанието во секоја економија/земја врз проценката од анкетата ја одразува групата од 25-64 вработени.

Прашање		Северна Македонија ⁵¹		ЗБ5 ⁵²	EY27
		Број	%	%	%
Колку често правевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Пребарувате соодветни информации или документација, на пример, во книги или на интернет, заради решавање проблеми (C_PRBINFO)	Секогаш или многу често	148	14 %	11%	13 %
	Често	126	12 %	19%	29 %
	Понекогаш	229	22 %	30%	33 %
	Ретко или никогаш	527	51 %	39%	25 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Колку често правевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Добивавте информација од колегите или други заради решавање проблеми. (C_PRBINPT)	Секогаш или многу често	195	19 %	10%	12 %
	Често	263	26 %	26%	34 %
	Понекогаш	364	35 %	41%	42 %
	Ретко или никогаш	208	20 %	22%	12 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Колку често правевте некоја од следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Пробувавте нови идеи заради решавање проблеми (C_PRBIDEA)	Секогаш или многу често	121	12 %	10%	11 %
	Често	196	19 %	21%	31 %
	Понекогаш	386	37 %	38%	42 %
	Ретко или никогаш	327	32 %	31%	16 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Во последните 12 месеци/откако почнавте да работите на вашата главна работа, дали се случиле некои од следните промени во местото каде што работите? Нови дигитални технологии т.е. нови компјутерски системи/уреди/програми (B_CHORGTECH)	Да	239	23 %	26%	43 %
	Не	791	77 %	74%	56 %
	Не знаете	0	0 %	0%	1 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
[Во последните 12 месеци/откако почнавте да работите на вашата главна работа дали се случиле некои од следните промени во местото каде што работите? Нови методи на раководење, т.е. промени во начинот на раководење со работата или плаќањето (B_CHORGMG)	Да	309	30 %	30%	35 %
	Не	721	70 %	70%	65 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Во последните 12 месеци, дали во рамките на вашата главна работа сте работеле на локација различна од деловните простории на вашиот работодавач? (B_ISTWKY)	Да	241	23 %	30%	39 %
	Не	787	76 %	70%	61 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	3	0 %	0%	0 %
Дали користевте некои од компјутерските уреди од претходното прашање за вршење на следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Користевте интернет за прелистување, праќање е-пошта или користевте социјални медиуми за потребите на работата. (D_PCWEB) <i>Ограничено на корисници на компјутерски уреди што ги користат да ја работат нивната главна работа</i>	Да	470	62 %	62%	82 %
	Не	294	38 %	38%	18 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %

Прашање		Северна Македонија ⁵¹		ЗБ5 ⁵²	EY27
		Број	%	%	%
Дали користевте некои од компјутерските уреди од претходното прашање за вршење на следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Пишувавте или уредувавте текст, на пример, со помош на Word или сличен софтвер. (D_PCWORD) <i>Ограничено на корисници на компјутерски уреди што ги користат да ја работат нивната главна работа</i>	Да	374	49 %	45%	75 %
	Не	390	51 %	55%	25 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали користевте некои од компјутерските уреди од претходното прашање за вршење на следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Користевте табеларни пресметки, на пример, со помош на Excel или сличен софтвер. (D_PCSHEET) <i>Ограничено на корисници на компјутерски уреди што ги користат да ја работат нивната главна работа</i>	Да	276	36 %	37%	66 %
	Не	488	64 %	63%	34 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали користевте некои од претходно споменатите компјутерски уреди ...? Работа со некаков специјализиран софтвер специфичен за секторот или за структурата, на пример, за сметководство, правна анализа, контрола на залихи, веб-дизајн, графички дизајн, управување со односи со клиенти итн. (D_PCSPEC) <i>Ограничено на корисници на компјутерски уреди што ги користат да ја работат нивната главна работа</i>	Да	243	32 %	31%	56 %
	Не	521	68 %	69%	44 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали користевте некои од компјутерските уреди од претходното прашање за вршење на следните активности како дел од вашата главна работа во последниот месец? Подготвувавте презентации за потребите на работата, на пример, со помош на PowerPoint или сличен софтвер (D_PCPTT) <i>Ограничено на корисници на компјутерски уреди што ги користат да ја работат нивната главна работа</i>	Да	175	23 %	24%	42 %
	Не	589	77 %	76%	58 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали користевте некои од претходно споменатите компјутерски уреди за вршење на следната активност како дел од вашата главна работа во последниот месец? Пишување програми или кодирање со помош на компјутерски јазик, на пример, C++, Python, Java, Visual Basic итн. (D_PCPRG) <i>Ограничено на корисници на компјутерски уреди што ги користат да ја работат нивната главна работа</i>	Да	60	8 %	7%	8 %
	Не	704	92 %	93%	92 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Како дел од вашата главна работа, дали работевте или ракувавте со некоја од следните компјутеризирани машини во последниот месец? Дигитални рачни уреди, на пример, монитори или скенери за контрола на залихи и обработка на нарачки (D_CMSCAN)	Да	190	18 %	17%	26 %
	Не	837	81 %	83%	74 %
	Не знаете	3	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %

Прашање		Северна Македонија ⁵¹		ЗБ5 ⁵²	ЕУ27
		Број	%	%	%
Како дел од вашата главна работа, дали работевте или ракувавте со некоја од следните компјутеризирани машини во последниот месец? Роботи. (D_CMROB)	Да	43	4 %	2%	8 %
	Не	984	96 %	98%	92 %
	Не знаете	3	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Како дел од вашата главна работа, дали работевте или ракувавте со некоја од следните компјутеризирани машини во последниот месец? 3-Д печатачи (D_CM3D)	Да	88	9 %	7%	9 %
	Не	939	91 %	93%	91 %
	Не знаете	3	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Како дел од вашата главна работа, дали работевте или ракувавте со некоја од следните компјутеризирани машини во последниот месец? Машински алати со компјутерско-нумеричка контрола (CNC), на пример, дребонзи или фрезмашини за глодање/мелење. (D_CMCNC)	Да	49	5 %	5%	9 %
	Не	978	95 %	95%	91 %
	Не знаете	3	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Како дел од вашата главна работа, дали работевте или ракувавте со некоја од следните компјутеризирани машини во последниот месец? Програмабилни логички контролери (PLC) (D_CMPLC)	Да	46	4 %	3%	8 %
	Не	981	95 %	97%	91 %
	Не знаете	3	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Во последните 12 месеци/откако почнавте да работите на вашата главна работа дали научивте да користите некакви нови компјутерски програми или софтвер за да ја вршите вашата главна работа? Не земајте ги предвид малите или редовните ажурирања. (D_CHSFW) <i>Ограничено на корисници на компјутерски уреди што ги користат да ја работат нивната главна работа</i>	Да	133	17 %	15%	36 %
	Не	628	82 %	85%	64 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	3	0 %	0%	0 %
Неусогласеност на ниво на образование (8 нивоа на образование) (E_EDMATCH8)	Повисоко ниво на образование отколку што е потребно за работата	149	14 %	22%	28 %
	Исто ниво на образование какво што е потребно за работата	829	81 %	72%	61 %
	Пониско образование од она што е потребно за работата	47	5 %	5%	12 %
	Непознато	4	0 %	0%	-
Ниво на образование потребно за работата: 3 категории (E_REQED3)	Средно образование или пониско (ISCED 0-2)	157	15 %	20%	19 %
	Постсредно но не високо образование	581	56 %	54%	42 %
	Високо образование (ISCED 5-8)	287	28 %	26%	38 %
	Не знаете/Без одговор	4	0 %	0%	2 %
Имајќи го предвид предметот или областа што ви биле главен предмет на изучување во кој сте завршиле највисоко ниво на образование (бизнис, инженерство, здравство итн.), колку е важен за извршување на вашата главна работа? (E_HOZMIS) <i>Ограничено за лицата со најмалку пост средно образование</i>	Во работата исклучиво се бара вашата област на изучување	267	30 %	35%	26 %
	Во работата исклучиво се бара вашата област или сродна област на изучување	241	27 %	28%	39 %
	Во работата најмногу се бара различна област на изучување од вашата сопствена	81	9 %	8%	13 %
	Во работата не се бара некоја конкретна област на изучување	309	34 %	29%	22 %
	Не знаете	0	0 %	0%	1 %

Прашање		Северна Македонија ⁵¹		ЗБ5 ⁵²	EY27
		Број	%	%	%
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Во колкава мера можете да ги користите сегашните знаења и вештини во вашата главна работа? (E_SKILLU)	Во голема мера	599	58 %	43%	45 %
	Умерено	293	28 %	29%	41 %
	Во мала мера	63	6 %	17%	10 %
	Воопшто не ги користите	70	7 %	11%	4 %
	Не знаете	2	0 %	0%	0 %
	Без одговор	2	0 %	0%	0 %
Во колкава мера треба понатаму да ги развивате своите компјутерски/ИТ-вештини за да ја вршите работата уште подобро? (E_DEFPC)	Во голема мера	110	11 %	7%	13 %
	Умерено	265	26 %	25%	39 %
	Во мала мера	187	18 %	27%	28 %
	Воопшто немате потреба	461	45 %	41%	20 %
	Не знаете	1	0 %	0%	0 %
	Без одговор	6	1 %	0%	0 %
Дали имате потреба за понатамошно развивање на некоја од следните вештини за подобро да ја извршувате вашата главна работа? Математички вештини, т.е. работа со бројки и количини и правење пресметки со помош на математика (E_DEFNUM)	Да	201	20 %	19%	30 %
	Не	829	80 %	81%	70 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали имате потреба за понатамошно развивање на некоја од следните вештини за подобро да ја извршувате вашата главна работа? Социјални вештини, т.е. работа и справување со колеги и други луѓе (на пр. корисници, клиенти, студенти, пациенти или други лица) (E_DEFCON)	Да	325	32 %	32%	49 %
	Не	705	68 %	68%	51 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Технички вештини или вештини во врска со работата, на пр. поправка на мотори ако сте механичар, примена на сметководствени правила ако сте сметководител, користење софтвер за дизајн ако сте графички дизајнер, користење програмерски софтвер ако сте компјутерски инженер итн. (E_DEFJOB)	Да	165	16 %	22%	40 %
	Не	865	84 %	78%	60 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Дали мислите дека воопшто постои шанса да ја загубите вашата главна работа во следните дванаесет месеци? (F_LOSEJOB)	Да, постои голема шанса	80	8 %	4%	7 %
	Да, постои одредена шанса	364	35 %	41%	31 %
	Воопшто не постои шанса	546	53 %	53%	61 %
	Не знаете	40	4 %	2%	1 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Во колкава мера сметате дека новите дигитални или компјутерски технологии во вашата компанија или организација...? ...можат да вршат или ќе вршат дел или ќе ја вршат цела ваша главна работа. (F_DISPLJOB)	Во голема мера	66	6 %	3%	8 %
	Умерено	216	21 %	21%	28 %
	Во мала мера	241	23 %	31%	30 %
	Воопшто не се потребни	500	49 %	44%	34 %
	Не знаете	4	0 %	0%	0 %
	Без одговор	2	0 %	0%	0 %
	Во голема мера	68	7 %	6%	10 %

Прашање		Северна Македонија ⁵¹		ЗБ5 ⁵²	EY27
		Број	%	%	%
Во колкава мера сметате дека новите дигитални или компјутерски технологии во вашата компанија или организација...? ...се потребни или ќе бидат потребни нови знаења и вештини што моментално не ги поседувате. (F_DISPLSKILL)	Умерено	287	28 %	24%	35 %
	Во мала мера	265	26 %	32%	36 %
	Воопшто не се потребни	406	39 %	38%	19 %
	Не знаете	4	0 %	0%	1 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Курсеви: Во последните 12 месеци, дали сте учествувале во некоја од следните активности на образование или обука за да научите нови вештини поврзани со работата? (E_TRAINCOU)	Да	176	17 %	21%	39 %
	Не	854	83 %	79%	61 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Работилници или семинари Во последните 12 месеци, дали сте учествувале во некоја од следните активности на образование или обука за да научите нови вештини поврзани со работата? (E_TRAINSEM)	Да	246	24 %	26%	33 %
	Не	784	76 %	74%	67 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	0	0 %	0%	0 %
Обука на работа со поддршка од назначен обучувач, на пример, надзорник/мајстор, колега, консултант или друг професионалец: Во последните 12 месеци, дали сте учествувале во некоја од следните активности на образование или обука (E_TRAINOJT)	Да	354	34 %	28%	40 %
	Не	674	65 %	71%	60 %
	Не знаете	0	0 %	0%	0 %
	Без одговор	3	0 %	0%	0 %